

МОРФОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ "ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА"

Анотація. Проаналізовано сучасні підходи до розуміння поняття фінансової стійкості підприємства. Проведено морфологічний аналіз поняття "фінансова стійкість" підприємства, визначено фактори, які на неї впливають.

Аннотация. Проанализированы современные подходы к пониманию понятия финансовой устойчивости предприятия. Проведен морфологический анализ понятия "финансовая устойчивость" предприятия, определены факторы, которые на нее влияют.

Annotation. The article analyzes the contemporary approaches to understanding the concepts of enterprise financial stability. Morphological analysis of the concept of financial stability of an enterprise was made and the factors affecting it were identified.

Ключові слова: фінансова стійкість, фінансові ресурси, внутрішня стійкість підприємства, фінансовий стан, фінансова система.

У сучасній ринковій економіці та інтеграції України у світову економіку особливе значення має рейтинг фінансового стану підприємства. Основною його складовою є оцінка фінансової стійкості підприємства. Досліджуючи будь-яку соціально-економічну систему, у тому числі підприємство, неможливо оминати проблему її стійкості.

Актуальність дослідження обумовлена тим, що основна увага приділяється забезпеченню можливості прогнозування фінансової стійкості. Фінансове становище є найбільш важливою особливістю фінансової діяльності. Вона визначає конкурентоспроможність підприємства та її бізнес-потенціал, а також є гарантом ефективної реалізації економічних інтересів усіх учасників фінансових відносин – як підприємства, так і його партнерів.

Питанню аналізу фінансової стійкості присвячено багато праць вітчизняних та зарубіжних вчених, таких, як: Білик М. Д., Ізмайлова К. В., Савицкая Г. В., Павловська О. В., Пritуляк Н. М., А. Шеремет та ін. Аналіз праць даних авторів показав, що разом з достатньо глибокою спрацьованістю має місце дискусійність, а також суперечливість підходів щодо визначення поняття "фінансова стійкість підприємства".

Метою статті є дослідження сутності поняття фінансової стійкості підприємства та уточнення його змісту.

Ефективність діяльності суб'єктів, що господарюють у ринковій економіці, зумовлюється багато в чому станом їх фінансів, що й приводить до необхідності розгляду проблем забезпечення фінансової стійкості підприємства.

Упродовж останніх років дедалі посилюється розлад системи державних фінансів та фінансів суб'єктів господарської діяльності. У результаті проблема фінансової стійкості стає системною: вона торкається і зв'язує воедино окремі суб'єкти господарювання, економіку, фінанси тощо.

Слід зазначити, що єдності щодо тлумачення поняття "фінансова стійкість підприємства" до цього часу не існує. Визначення суті фінансової стійкості деякими авторами наведено в табл. 1.

Підходи авторів до визначення поняття "фінансова стійкість"

Автори	Визначення
М. Білик, О. Павловська, Н. Припуляк, Н. Невмержицька [1]	Стан фінансових ресурсів підприємства, за якого раціональне розпорядження ними є гарантією наявності власних коштів, стабільної прибутковості та забезпечення процесу розширеного відтворення
А. Канке, І. Кошева [2]	Характеристика, що свідчить про стабільне перевищення доходів над витратами, вільне маневрування грошовими коштами й ефективне їх використання в безперервному процесі виробництва і реалізації продукції
С. П'ястолов [3]	Характеристика стабільного перевищення доходів над витратами. Вона забезпечує вільне маневрування грошовими коштами підприємства і сприяє безперервному процесу виробництва і реалізації продукції
Г. Савицька [4]	Здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у внутрішньому та зовнішньому середовищі, яке змінюється, що гарантує його постійну платоспроможність і інвестиційну привабливість у межах допустимого рівня ризику
А. Шеремет [5]	Забезпеченість запасів джерелами формування є суттю фінансової стійкості, а платоспроможність – її зовнішнім проявом
Крухмаль О. В. [6]	Передбачає здатність системи протистояти зовнішнім факторам впливу
Цал-Цалко Ю. С. [7]	Це стан активів підприємства, що гарантує йому достатню платоспроможність
Ковальов А. І., Привалов В. П. [8]	Це фінансова незалежність підприємства, тобто здатність маневрувати власними коштами, достатня фінансова забезпеченість безперервного процесу діяльності
Павловська О. В., Фролова Т. О. [9]	Відображення стабільного перевищення доходів над витратами забезпечує вільне маневрування грошовими коштами підприємства та завдяки ефективному їх використанню сприяє безперервному процесу виробництва і реалізації продукції

Дослідження поглядів на визначення "фінансової стійкості" показало, що є спільні риси і суттєві відмінності в інтерпретації фінансової стійкості підприємства.

У зв'язку з необхідністю пошуку універсального тлумачення поняття "фінансова стійкість" слід провести морфологічний аналіз сутності цього поняття. Як би різноманітно не розглядалося поняття "фінансова стійкість", це завжди якась зміна, кінцева мета якої – забезпечити ефективне функціонування підприємства в ринкових умовах.

У межах ключового слова визначається морфологічна класифікація сутності поняття "фінансова стійкість" (табл. 2). Це дає можливість конкретизувати визначення і встановити мету поняття в межах його призначення.

Таблиця 2

Морфологічна класифікація сутності поняття "фінансова стійкість"

Ключові слова	Визначення	Конкретизація визначення	Мета в межах поняття	Автор
Характеристика	перевищення доходів над витратами	вільне маневрування грошовими коштами	ефективне використання в безперервному процесі виробництва і реалізації продукції	А. Канке, І. Кошева [2]
			сприяє безперервному процесу виробництва і реалізації продукції	С. П'ястолов [3]
Здатність	функціонувати і розвиватися	у внутрішньому та зовнішньому середовищі	гарантує постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість	Г. Савицька [4]
	системи	протистояти	зовнішнім факторам	Крухмаль О. В. [6]
	маневрувати	власними коштами	достатньої платоспроможності	Ковальов А. І., Привалов В. П. [8]
Стан	фінансових ресурсів	раціональне розпорядження	є гарантією наявності власних коштів	М. Білик, О. Павловська, Н. Припуляк, Н. Невмержицька [1]
	активів	є гарантом	достатньої платоспроможності	Цал-Цалко Ю. С. [7]
Стабільність	перевищення доходів над витратами	вільне маневрування грошовими коштами	безперервного процесу виробництва і реалізації продукції	Павловська О. В., Фролова Т. О. [9]

Забезпеченість	запасів	джерелами формування	для зовнішнього прояву	А. Шеремет [5]
----------------	---------	----------------------	------------------------	----------------

Фінансова стійкість підприємства у широкому розумінні – це здатність підприємства функціонувати у станах, щонайменше, близьких до фінансово-економічної рівноваги в умовах постійних зовнішніх і внутрішніх впливів, які є складовою видів фінансової стійкості підприємства.

Важливе значення у процесі дослідження сутності поняття "фінансова стійкість" має виділення основних ознак, які їй притаманні. Ознаки фінансової стійкості підприємства наведено на рисунку.

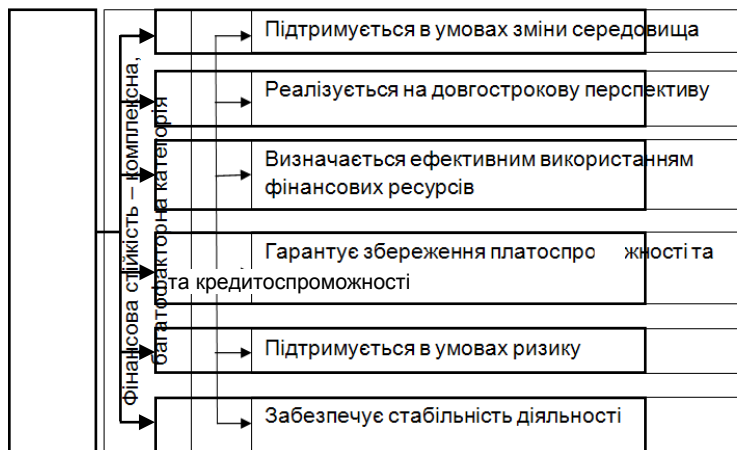

Рис. Основні ознаки фінансової стійкості підприємства

Таким чином, виділено шість основних ознак поняття "фінансова стійкість", що характеризують його з різних сторін.

Слід погодитися з тим, що фінансова стійкість забезпечує стабільність діяльності підприємства. Дійсно, у довгостроковій перспективі стійкість підприємства обумовлюється його стабільним фінансовим станом, інвестиційним кліматом, виробничим процесом.

Фінансова стійкість підприємства гарантує збереження його платоспроможності і кредитоспроможності. Цілком зрозуміло, що раціональна структура капіталу підприємства дозволить вчасно сплачувати за невідкладними борговими зобов'язаннями, при цьому діяльність підприємства може розширюватися за рахунок позикових кредитних ресурсів. Отже, фінансово стійке підприємство має переваги над іншими суб'єктами господарювання в отриманні кредитних ресурсів, інвестиційних коштів, підборі постачальників сировини, персоналу тощо.

Отже, фінансова стійкість – комплексне поняття, яке перебуває під впливом різноманітних фінансово-економічних процесів. Тому її слід визначити як такий стан фінансових ресурсів підприємства, результативності їхнього розміщення й використання, під час якого забезпечується розвиток виробництва чи інших сфер діяльності на основі зростання прибутку й активів під час збереження платоспроможності й кредитоспроможності. Вона є відображенням стабільного перевищення доходів над витратами, забезпечує вільне маневрування коштами організації і шляхом їхнього ефективного використання сприяє безперерйному процесу виробництва і реалізації продукції.

Наук. керівн. Кіпа М. О.

Література: 1. Фінансовий аналіз : навч. посібн. / М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк та ін. – К. : КНЕУ, 2005. – 592 с. 2. Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз : навч. посібн. / К. В. Ізмайлова. – 2-ге вид., стереотип. – К. : МАУП, 2001. – 152 с. 3. Савицкая Г. В. Экономический анализ : учебник / Г. В. Савицкая. – 11-е изд., испр. и доп. – М. : Новое знание, 2005. – 651 с. 4. Шеремет О. О. Фінансовий аналіз : навч. посібн. / О. О. Шеремет. – К., 2005. – 196 с. 5. Чуев И. Н. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности : учебник для вузов / И. Н. Чуев, Л. Н. Чуева. – М. : Издательско-торговая корпорация "Дашков и К°", 2006. – 368 с. 6. Крухмаль О. В. Антикризове управління в забезпеченні фінансової стійкості банківської системи : монографія / О. В. Крухмаль, В. В. Коваленко. – Суми : УАБС НБУ, 2007. – 198 с. 7. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : підручник / Ю. С. Цал-Цалко – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 566 с. 8. Ковалев А. И. Анализ финансового состояния предприятия / А. И. Ковалев, В. П. Привалов. – 2-е изд., пераб., доп. – М. : Центр экономики и маркетинга, 2002. – 188 с. 9. Фролова Т. О. Фінансовий аналіз: навч.-метод. посібн. для самост. вивч. / Т. О. Фролова. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2005. – 253 с. 10. Штембуляк Д. О. Фінансова стійкість підприємства в умовах ринкової турбулентності / Д. О. Штембуляк // Экономика и управление. – 2010. – № 1. – С. 119–123.